

Tarihselcilik

Yayınlama Tarihi: 19.11.2019

Tarihselcilik felsefi bir akım olup, bu kavram varlığın zamana bağlı olduğunu iddia etmektedir. Bu görüşe göre her türlü metin yorumlanırken onun tarihsel bağlamına birinci dereceden önem gösterilmelidir. Dolayısıyla her metin en sonunda bir tarihe ait olduğu varsayımına tabidir ve metinlerin tarihi aşan iddialarda bulunması mümkün görülmez.

Tarihselcilik dünyadaki gelişmelerin organik biçimde birbirini takip ettiğini, olayların ise insanlar tarafından değil tarih tarafından belirlendiğini iddia etmektedir. Bu görüşe göre “tarih dışı” veya “tarih üstü” olmak bir metafizik söylemdir ve felsefenin dışındadır.

Tarihselciliğin Batı düşünce dünyasındaki bir uzantısı Marksizm’dir. Marksizm’e göre, tarihsel süreç incelenerek gelecekteki olaylar öngörülebilir, yani tarih insanın ön görüşü ile şekillenebilir. Marksizmin bu görüşlerinin ne kadar tutarsız ve yanlış oldukları yakın tarihimizde ispat edilmiştir.

Tarihselcilik görüşünün tutarsız olduğu ve doğruluğundan şüphe edildiği felsefe içinde de dile getirilmiştir. Karl R. Popper, “Tarihselciliğin Sefaleti” adlı kitabında bu teoriyi kapsamlı bir şekilde eleştirmektedir. Ona göre değişmeyen veya sekteye uğramayan determinist bir tarihi gelişimin ya da ilerlemenin olması mümkün değildir. Dolayısıyla tarihselcilerin özellikle dini metinler hakkındaki yorumları geçerli değildir.

Bununla beraber, Spinoza gibi aydınlanma felsefesi düşünürleri dini inancın salt doğmaya değil, rasyonel kanıta dayanmasını istemişlerdir. Bunun sonunda bütün dini kabullerin ve metinlerin rasyonel (akıl) eleştirisi süzgecinden geçirilmesine yönelik bir eğilim ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Eski Ahit ve Yeni Ahit metinlerinin muhtevaları üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bunun

sonucunda Hristiyan teolojisinde “tarihsel olan” ile “tarihsel olmayan” arasındaki ayırım tartışma konusu olmuştur.

Kuran’ın Tarihselliği

Tarihselcilik, çağdaş İslam düşüncesine özellikle Fazlur Rahman ile girmiş bir kavramdır. Ancak Fazlur Rahman'ın önerdiği yorum yöntemi, Batı'nın tarihselcilik kavramından farklıdır. Çünkü Batıda, anlayan öznenin (yorumcunun) tarihselliğinden hareket edilirken, Kuran'ın tarihselliğinden, Kuran'ı anlamaya çalışan bireyin değil, aksine Kuran metninin tarihselliği anlaşılır. Bu farklı anlayış aslında bir felsefi düşünme sonucu değildir. Bu Kuran'ın ve İslam'ın hükümlerini itibarsızlaştırmak, değersizleştirmek arzusunun bir tezahürüdür.

Fazlur Rahman’a göre Kuran doğrudan metinsel olarak değil, fakat kendi tarihsel koşulları içinde metinsel boyutu aşıp bütünün ardındaki maksat ve ilkeleri görececek şekilde okunmalıdır. Ona göre Kuran'ın bütününün harfi harfine evrensel oluşu, yani her zaman için geçerli kabul edilmesi doğru değildir. Bunun yerine sadece ondan çıkarılacak ana ilkeler evrensel kabul edilmelidir. Bu ilkeler dışında kalan hususlar ise - yasak ve emir hükümleri - söz konusu ilkelerin 7. yüzyıl Arabistan yarımadasının tarihsel ve bölgesel koşullarındaki somut birer uygulamalarıdır. Ancak bu düşüncelerde birçok çelişki vardır. Bunlar aşağıda açıklanacaktır.

Modernist düşüncede insan, içinde yaşadığı koşulları aşabilen, zaman ve mekan koşullarından bağımsız olan bir varlık olarak kabul edilir. Tarihselciler Kuran metninin tarihsel karaktere sahip olduğunu ve tarih içinde koşullandığını varsaydıklarına göre, Kuran'ın tarih üstü olan özü ve maksadını arayan yorumcunun da tarih içinde yaşayan bir özne olarak, koşullanmış ve sınırlanmış

olduğunu kabul etmek zorundadırlar. Ancak Fazlur Rahman bunu kabul etmez ve Kuran metninin tarihsel niteliklerini tespit etmeye çalışan yorumcunun kendisini tarih üstü bir donanıma sahip olduğunu varsayar. Bu bir çelişkidir. Fakat Fazlur Rahman bu çelişkiye cevap vermiyor.

Fazlur Rahman'ın ikinci önermesi, Kuran'ın hükümlerinin, nüzul dönemindeki olaylar tek tek incelenerek, bunlardaki genel maksat ve ilkelerin belirlenmesi ve bu ilkelerin bugünkü döneme uygulanarak yeni emir ve yasaklar oluşturulmasıdır. Bu görüşe göre nasslardaki her bir tikel emir ve yasak bugün için uygulama konusu olmayacak, aksine onların özünden çıkarılmış olan genel ilkelerle, bu çağın koşullarında yeni tikel emir ve yasaklar belirlenecektir. Yani Kuran'ın tarihselliği bahane edilerek, onun hükümlerinin bugün için insanlara hitap etmeyeceği ileri sürülmektedir. Yukarıda belirlediğimiz çelişki bunun mümkün olmayacağını göstermektedir. Çünkü bu eylemi yapacak olan insan nasıl oluyor da tarihsellikten etkilenmeden bu işi gerçekleştirecektir. Bu çelişkili görüşler bize Fazlur Rahman'ın niyetinin aslında bir felsefe oluşturmak değil, doğrudan İslam'ın dejenere edilmesini temin etmeye yönelik bir davranış olduğunu göstermektedir.

Tarihselciler görüşlerinde daha da ileri giderek, “Allah tasavvuru” hakkında İslam dışı şeyler ortaya atmışlardır. Onlara göre Allah tasavvuru şöyledir: İnsan neye ihtiyaç duyuyorsa onun için Allah odur, yani Allah kavramı insan ihtiyaçlarının dışı vurumudur. Hürriyete muhtaç olan birisi için Allah hürriyet, ekmeğe muhtaç olan için ekmektir, zulme uğrayan için “müntakim” (intikam alıcı), günahlardan sakınmak isteyen için “koruyucu ve bağışlayıcı”dır. Böyle bir Allah tasavvuru ancak dinsiz, ateist insanların düşünebileceği bir şeydir. Bu düşüncelerin İslam dini ile hiçbir ilgisi yoktur.

Tarihselci Görüşlerin Sorunları

1) Fazlur Rahman'ın önerdiği ikili hareket prensibinin ilki, yani araştırmacının Kuran'ın dünyasına gitmesi ütöpik/romantik bir düşüncedir. Çünkü bu düşüncede insanın kendi yaşadığı çağı tamamen aşp, gelenek aracılığı olmaksızın, doğrudan Kuran'ın indirildiği dünyaya nüfus edebileceği öngörülmektedir. Bu mümkün değildir. Çünkü insanın kendi tarihsel şartlanmasından tamamen sıyrılıp başka bir tarihsel şartı deruhte etmesi, o tarihsel ufuk ile kendi ufku arasında iletişimi sağlayan gelenek vasıtası olmaksızın mümkün değildir. Tarihselciler bu noktayı aşmamaktadırlar. Dolayısıyla onların bu söylemleri bir retorikten, yani içeriği ve anlamı olmayan bir ifade olmaktan öte bir şey değildir.

Kuran'ı anlamak için başvuracağımız her kaynak, elimizde bir “metin” olarak mevcuttur. O metinleri bize ait kılan kültürel bilinç, “gelenegin sürekliliği” dir. Eğer biz onu ihmal edersek, kendi tarihsel dünyamızda onlara dışarıdan bakmak zorunda kalacağımız ve içine nüfus edemeyeceğimiz demektir. Bu hesaplaşmadan tarihselciler uzak durmaktadırlar. Yukarıdaki çelişkiyi dile getiren filozof Gadamer hakkında Fazlur Rahman şunları itiraf etmektedir: “Eğer filozof Gadamer haklı ise, benim bu konuda söylediklerin bütünüyle yanlıştır.”

2) Tarihselcilerin düşüncesi bize parmağa değil, parmağın gösterdiği güneşe bakmamızı önermektedir. Ancak amaç ve araç ayrımı bu kadar kesin ve keskin bir şekilde ortaya çıkmamaktadır. Çoğu zaman güneş kadar onu gösteren parmakta önemlidir. Çünkü dil ile düşünce arasında olduğu gibi, biçim/uygulama ile öz/maksat arasında da karşılıklı belirleme ilişkisi vardır. Dil sadece düşüncenin iletildiği bir vasıta olmadığı gibi, biçimde sadece içerisinde özün

yerleştirildiği bir kabuk değildir. Dil düşünceyi belli ölçüde belirler, biçim de içeriğini bir bakıma belirlemekte ve ona karakterini vermektedir. İnsan sadece kelimelerle meramını anlatıyor değildir. Aynı zamanda meramını kelimelerle tasavvur etmektedir. Aynı şekilde herhangi bir biçimin içine girmemiş olan soyut bir özün, salt bir maksadın reel gerçekliğinden söz etmek mümkün değildir. Ayrıca biçim ve öz arasında bir sınır bulunduğunu düşünmek te yanlıştır. Dinin biçim ve özü söz konusu olduğunda, bütün itikat ve ibadet hükümlerinin biçim kapsamında olduğunu söylemekle, bunların öz kapsamında olduğunu söylemek eşit ölçüde gerçekleşebilen şeylerdir. Buna göre tarihselcilerin biçim ve öz anlayışındaki dikotomisi, (yani birbirlerini dışlamaları) din müessesesinin bütününe tahrip etmiş olacaktır.

3) Tarihselcilik düşüncesinin diğer bir sorunu da genelleştirme ve seçmeciliğidir. Onlar tarihsel verilerden derleyebildikleri bütün olumsuz örnekleri karşı tarafın hanesine yazarak genelleştirme yapmaktadırlar. Klasik literatürün başından sonuna kadar, kendi gelişim süreci içinde incelemek yerine, oradan mevcut pozisyonlarını

tahkim etmeyi sağlayacak verileri alıp kullanarak seçicilik yapmaktadırlar. Eski ulemanın yazdıklarından hareketle bu seçmeci ve indirgemeci metotla “tarihselci” portreler çıkarılmaktadır. Buradaki amaç sadece karşı tarafa galip gelmektir. Bunu yapabilmek için de ikna ve propaganda dilini kullanmaları katkı sağlamaktan ve faydalı olmaktan çok, yıkım ve yıpratıcı sonuçlar çıkmaktadır.

4) Tarihselcilerin yaklaşımı açısından onları yalanlayan bir diğer önemli husus Peygamberlik kurumunun (Nübüvvet) sona ermiş olmasıdır. Nübüvvet kurumu artık sona ermiştir. Dolayısıyla Kuran metni artık ilahi bir çerçevede güncelleştirilmeyecektir. Bu ise

Kuran'ın her tarihsel konumda güncelliğini korumakta olduğunu delilidir. Buna göre Kuran her tarihsel dönemde güncelliğini koruyarak yorumlanmalıdır. Eğer Allah Teâlâ herhangi bir tarihsel koşul içinde, o koşula özgü tikel uygulamalar üzerinden mesajını anlatıyorsa, bu durumda her tarihsel dönemde yeniden peygamberler ve vahyin gelmesi beklenirdi. Fakat bunu görmüyoruz. Diğer taraftan eğer belli bir tarihsel dönemde indirilen vahyin tikel uygulamaları sadece o tarihsel döneme mahsus olması, fakat maksat ve ilkelerinin diğer tarihsel dönemlere nakledilmesi mümkün olsaydı, bunun ilk peygamber ve ilk vahiy üzerinden sağlanması mümkün olabilirdi. Ancak tarihin uzunca bir süreci boyunca Allah Teâlâ'nın pek çok peygamber göndermiş ve bu süreci son peygamber ile bitirmiş olması da tarihselcilik açısından anlaşılması zor olacaktır. Eğer Kuran'ın tikel uygulamaları tarihsel ise, bu durumda Kuran öncesinde birçok topluma peygamber gönderilmiş olmasına karşılık Kuran'dan sonra peygamber gönderilmiyor oluşunu nasıl izah edebilirler. Bu durumda insan aklının ve yetilerinin Kuran vahyinin indirildiği tarihsel süreçten sonra tekamül ettiği ve artık kendisine ilahi vahyin yolu ile bildirilecek tikel uygulama örneklerine ihtiyacı kalmadığını söylemek mümkün müdür? Nicelik bakımından bilgi birikiminin artmış olması ile insanın kavrayış gücünün ve soyut düşünme kapasitesinin de artmış olduğunu söylemek için elimizde yeterli gerekçe var mıdır? Günümüzde de ülkemizde müdafaa edilen tarihselcilik görüşü bu hususlarla yüzleşmek zorundadır.

Fazlur Rahman'ın Hayatı (1919 – 1988)

Fazlur Rahman Pakistan'ın Hazara bölgesinde 1919 yılında doğdu. İlk eğitimini babasından aldı. Daha sonra medrese eğitimi gördü. Lahor'da ki Pencap Üniversitesi'nden mezun oldu. Oxford

Üniversitesinde İslam felsefesi üzerine doktora yaptı. Ülke dışındaki üniversitelerde hocalık yaptıktan sonra Pakistan'a döndü. Ancak burada ortaya attığı görüşler tepki çekti. Ona göre Kuran mana itibariyle ilahi, lafız itibariyle beşeri bir kitaptır. Bu görüşünden dolayı tekfir edildi ve başına ödöl kondu. Bu husus Lahor'da duvarlara asılarak ilan edildi. Bunun üzerine 1968'de Pakistan'dan ayrıldı. 1988 yılında vefat edene kadar Chicago Üniversitesi'nde İslam düşüncesi profesörü olarak çalıştı.

Tarihselci Görüşler ve Reddiyeler

1) Fazlur Rahman' a göre, Kuran kısmen Peygamber sözüdür. Ona göre vahiy getiren melek (Cebrail (as)) dışsal bir varlık değil, Peygamberin zihninde oluşturulan bir dinamik temsilciliktir ve tamamen soyuttur.

Bu görüş Kuran ayetlerine ve hadislerle tamamen aykırıdır. Çünkü Kuran ayetlerinde vahiy getirenin emin ve güvenilir bir elçi olduğu söylenmektedir. Ayrıca hadislerde Cebrail'in insan suretinde gelerek insanlara dinini öğrettiği bildirilmiştir.

2) Fazlur Rahman' a göre, genel olarak modernistlere göre, Kuran 7. yüz yılda Arabistan'da indiği için, içerdiği somut hükümler o topluma yöneliktir. Günümüzün modern insanı ve toplumu ile o dönemin insan ve toplum arasında insani özellikler bakımından büyük farklar vardır. O dönemin insanı “ilkel” ve “geri” olduğu için Kuran'ın hukuki hükümleri onları yola getirecek tarzda gelişmiştir. Bu nedenle Kuran'ın somut yaşam ile ilgili ayetleri tarihseldir ve bugün aynen uygulanamaz. Onun yerine bu hükümlerle Kuran'ın hangi ilkeleri hedeflediği belirlenerek, bu ilkelerin ışığı altında bugünkü toplumla ilgili uygulamalar tespit edilmelidir.

Bu görüş Kuran'a aykırıdır. Çünkü Kuran, verdiği hükümler hakkında bu geçicidir, asıl olan onun arkasındaki ilke ve gayedir diyor mu? Bizim bir hükümden Allah'a rağmen başka bir hüküm çıkarmamız ne derecede doğrudur? Bizim düşüneceğimiz hüküm Allah'ın murat ettiğine uygun olacağının garantisi nedir?

Aslında Kuran'daki birçok yasak ve emir hükmünün arkasından, “doğru yoldan sapmamanız için...” gibi ifadeler vardır. Bu ifadeler bizi, o hükümlerin aynen uygulanması ile doğru yolda sabit kalılabileceğini anlatmaktadır. Dolayısıyla onlar yalnız bir hüküm değil, aynı zamanda bir ilke özelliğinde oldukları gösterilmektedir.

Kuran'daki bir hükmün arkasındaki ilke nasıl belirlenecektir? Kuran'da sadece adalet, doğruluk, hakkaniyet gibi soyut ilkeler değil, aynı zamanda “Allah'ın razı olması”, “kulluk ve itaat”, “imtihan olmak” gibi olgularda mevcuttur. Bu olguları nasıl ilkeleştireceğiz?

Ayrıca ilke tespitinde başvuracağımız bir diğer kaynak, nüzul sebebini anlatan rivayetlerdir. Ancak bunların büyük bir kısmını Fazlur Rahman kabul etmemektedir. Çünkü ona göre bu rivayetler Hazreti Peygamber (sav) den sonra formüle edilmiştir. Dolayısıyla bu rivayetlere ne kadar güvenilir?

3) Fazlur Rahman'a göre sünnet kavramı “Nebevi sünnet” ve “Yaşayan sünnet” şeklinde ikiye ayrılır. Nebevi sünnet Hz. Peygamber (sav)'e ait olduğu bilinen somut ve detaylı hükümlerdir ve çok genel ilkeler ihtiva ederler. Yaşayan sünnet ise, Hz. Peygamber'den sonra İslam toplumunun benimsediği genel gidişat, içtihad, örf gibi hususların şekillendirdiği uygulamalardır. Nebevi sünnet sabittir, yaşayan sünnet ise değişkendir. Yaşayan sünnet, Nebevi sünnetin ruhu esas alınarak oluşmuştur. Ona göre hadis, yaşayan sünnetin sözlü bir yansımasıdır. Her toplum kendi

yaşayan sünnetini oluşturmak zorundadır. Dolayısıyla yaşayan sünnet tarih içinde kesinlikle aynen tekrarlanamaz.

Fazlur Rahman'a göre hadislerin büyük bir kısmı Hz. Peygamber'den sonra formüle edilmiştir. Dolayısıyla lafız olarak Hz. Peygamber'e ait olduğu iddia edilemez. Onlar Hz. Peygambere isnat edilmiş özdeyişlerdir.

Bu düşüncelerde ne kadar yanlış oldukları aşikardır. Hadis Usulüne göre hadislerin ne derece titizlikle tespit edildikleri bir gerçektir. Dolayısıyla güvenli olan birçok hadis kitabı vardır.

4) Fazlur Rahman tasavvuf için “Hıristiyanlığın etkisinde kalmış olan Şii kaynaklardan” etkilendiğini ileri sürer. Ona göre Sufiler, kendi tutumlarını meşru göstermek için bir takım sözler ortaya atıp, tarihi açıdan tam anlamıyla uydurma ve hayal ürünü olan bu sözleri Hz. Peygamber'e atfettiklerini söyler. Ona göre tasavvuf özellikle hicri 3. yıldan itibaren ayrı ve başlı başına bir sistem olarak dinin karşısına çıkmıştır.

Fazlur Rahman tasavvuftan ya hiç haberi yok ya da bilerek çarpıtıyor. Yalnız aklını kullanarak, tasavvufu yaşayarak anlamak mümkün değildir. Çünkü gerçek tasavvuf, akıl ötesi bir şeydir. Kendi akıllarına tapan Fazlur Rahman gibi modernistlerin de tasavvufu anlamalarını beklemek boşunadır. Fazlur Rahman'ın bu görüşleri İslam'ı yıkmak için Müslüman ülkelerde faaliyet gösteren misyoner ve oryantalistlerin görüşleri ile aynıdır. Fakat bu İslam dininin düşmanlarının tasavvuf gibi manevi bir kaleyi yıkabilmeleri hiçbir zaman söz konusu değildir.

5) Fazlur Rahman, bir görüşler bütünü veya kurumu eleştirirken ve onlara bir yığın kusur atfederken bile, onların olumlu yanlarından da bahsederek sahte bir objektiflik görüntüsü verir. Ayrıca, aslında sadece kendisinin savunduğu görüşleri sanki geniş

bir kitle tarafından savunuluyormuş gibi “modernistler” dediği belirsiz bir söz kalabalığıdır. Ve bütün bunları tarafsız bir bilimsel faaliyetmiş gibi gösterir. Arada sırada modernistler aleyhine de bazı sözler sarf eder ki objektifliğini göstermiş olsun. Açık ve net anlatım yerine dolaylı ve kapalı ifadeler kullanır. Böylelikle fikirlerinde açıklık ve şeffaflık söz konusu olmaz.

Bu durum İslam dinini kasıtlı saptırmak isteyenlerin kullandığı genel bir yöntemdir. Bugün de bu yöntem titizlikle kullanılmaktadır. Sureten İslam dininin yanında gözüken bazı kişiler aslında İslam'ı kötülemektedirler. Bazı yazarlar İslam'ı dejenere etmek isteyenleri eleştirdiğini iddia ederek, yazılarında aslında İslam'ı dejenere etmek isteyenleri övmektedirler. Bu günümüze kadar gelen modernistlerin bir taktiğidir. Bu taktik kısmen başarılı olmaktadır. Çünkü derinliğine düşünmeden incelenen yazılar kolaylıkla insanları bu tuzaklara çekebilmektedir. Bunun için Müslümanlar bu konuda tedbirli ve bilgili olmalıdır. Düşmanın bütün hile ve tuzaklarını deşifre edebilecek durumda olmalıdır.

6) Fazlur Rahman’a göre İslam dininin gayesi “kişinin fiili gelişmesini ve şahsiyetini göstermesi” için kendisine azami imkanlarını sağlayan şartların oluşturulmalıdır. Ona göre, bugün toplumun bir denetim ve yönetime tabi tutulmaksızın bu gayenin gerçekleştirilmesi imkânsızdır. Ancak bu denetim ve yönetime tabi tutma ile toplum üzerinde bir baskı oluşturmayı hedeflemektedir. Fazlur Rahman meşruiyetinin kaynağı olarak “akli” olmayı kabul etmektedir. “Modern zulüm” akli olduğu için gerekli ise, geçmişteki düzenlemeler de o gün için akli kabul eden Fazlur Rahman'ın geçmişi tehdit etmesi laf kalabalıklığı olmuyor mu?

Fazlur Rahman'a göre, kişinin fikri ve ahlaki meleklerle tam olarak sahip olması için topluma yol göstermek ve onu denetlemek

gereklidir. Ancak devletin bu rehberlik görevi geçici olmalıdır. Kişi fikri ve ahlaki bakımdan tam yeterlilik kazanınca, devletin güdümlü siyaseti (totalitarizm) terk edilebilir.

Yukarıda bahsedilen yeterlilik kavramı tamamen havadadır. Bu tam yeterliliğin ölçüsü ve sınırları nedir? Bunları kim belirleyecek? Bu soruların cevaplarını Fazlur Rahman vermemektedir. Kişilerin “fikri ve ahlaki bakımdan yetersiz oldukları” kabul edilirken, kişileri tam yeterliliğe kavuşturacak yetkinlikte yöneticiler olduğu varsayılmaktadır. Bu nasıl bir çelişkidir!

Fazlur Rahman müridi üzerinde mürşidinin sahip olduğu otoriteden dolayı tarikat kurumunu kıyasıya eleştirmektedir. Fazlur Rahman bu otoritenin gerekçesini kendisine veri olarak kabul ettiğini unutuyor. Fazlur Rahman'ın yapmak istediği şey devleti mürşid, kişileri de mürit yapmaktan ibaretti.

Bu şekilde, Fazlur Rahman bir yandan demokrasiyle İslam arasında bağ kurmaya çalışıyor görünürken, gerçekte “devlet despotizmi” ni meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Üstelik bu devletin “yetkinliği kendinden menkul” dur. Bu durumda, Fazlur Rahman fikri ve ahlaki olgunlaştırma görevini Peygamber varisi olan gerçek alimlerden alıp, despotik ve totaliter yapıdaki devlete vermektedir. Yani ona göre “Hayatta en hakiki mürşit devlettir”. Bu düşüncelerine göre Fazlur Rahman su katılmamış bir totalitarizm yanlısıdır.

7) Fazlur Rahman’a göre modernistler “tarihin tenkidçilik yöntemi”ni kullanmalıdırlar ve bu yalnız İslam tarihinde değil, sünnette de ve bizzat Kuran'da da uygulanmalıdır. Bu Kuran'daki hükümlerin bugün için geçerli olmadığını söylemek demektir. Ona göre özel bir sosyal olay ile ilgili özel bir çözüm şekli ebedi olamaz. Örneğin Fazlur Rahman “vaka kesinkes belirlendiği takdirde hırsızın elinin kesilmesi” hakkında şunu soruyor: Acaba el kesme hırsızlığı önlemek için yegane tedbir midir? Yoksa bu hükmün güttüğü

gayeyi gerçekleştirmek için başka tedbirler de dşşnlebilir mi? Ona göre lafız değil, amaçlanan hedefin ezeli geçerliliği vardır. Bu durumda İslam'ın dışına ıkılmayacağını savunmaktadır.

Fazlur Rahman'a şunu sorabiliriz: "Farklı bir sosyal yapının" hükmü değiştireceğini neye dayanarak söyleyebiliriz? İnsanın biyolojik ve psikolojik yapısı ilk yaratıldığı günden beri aynıdır. Bunda bir değişme söz konusu değildir. Hırsızlığın engellenmesinde dşşnlmesi gereken insanın psikolojik yapısıdır, yoksa toplumun sosyal yapısı değildir. Sosyal yapının değişmesi işlenen suları ortadan kaldırmıyorsa, hırsızlık olayları tekrar yaşanıyorsa, toplumsal yapının değişmiş olması neyi ifade eder. Bugün toplumsal yapıların değişmesine rağmen aynı sular neslinin kesilmediğini gözlemliyoruz. Örneğin, hırsızlık hala devam etmektedir. Demek ki hırsızlık özel bir olay olmayıp tekrarlanan genel bir olgudur. Eğer bir sorun için ortaya konulan çözüm şekli etkili olmuşsa, bu çözüm şeklinin devam ettirmek gerekir. Sosyal yapı değişiyor diye çözüm şeklinin değişmesinin gerektiğini dşşnmek yanlıştır. Acaba, el kesme cezası, hırsızlığı ortadan kaldırılması için etkili olamamış da, buna yeni bir çözüm bulunup, toplum hırsızlık eylemlerinden kurtarılmış mıdır? Bu soruların cevaplarını ne yazık ki Fazlur Rahman ve onun gibi dşşnenler verememektedir.

8) Fazlur Rahman'a göre İslam modernistinin yapması gereken, İslam hukukuna, şeriata değişiklik getirmektir. Ona göre Kuran ve Sünnet dışı zmlerde, ana ilkelere ters düşmedikçe çözüm olabilir. Kuran ve sünnetteki çözümler tarihsel olduğu için, yeni çözümler onlarla çelişme halinde olabilir. Bu yeni çözümler. Batı'nın öngördüğü sosyal normlarla elişmeyecektir.

Fazlur Rahman, Kuran ve Sünnet dışı bu yeni zmlere neden bu kadar önem vermektedir. Onun yapmak istediği Batı'nın yaşam

tarzını İslam toplumuna “yeni bir İslam yorumu” süslemesi içinde zerk etmektir. Fazlur Rahman şunu ifade etmektedir: “... eğer laik olan şeye dini bir nitelik verilecekse, bizzat dinin laikleşmesi gerekecektir.” Fazlur Rahman'ın yapmayı amaçladığı şey de bunun aynısıdır.

Onun istediği, sadece adı İslam olan fakat aslında bambaşka inançlardan oluşan bir din kurmaktır. Bu dinde her şey akla dayanmalıdır ve Batılı model olarak alınmalıdır. Ancak problem olan, bunu insanlara İslam olarak nasıl kabul ettirebilecekleridir? Bu din nasıl meşrulaşacaktır?

İşte bunu temin etmek için şunu yapmaya çalışmaktadırlar: Bugüne kadar benimsenen İslami yorumun mutlak olmadığını ve dolayısıyla bağlayıcılığının bulunmadığını insanlara göstermelidir. İkinci olarak da, bütün bir dinin geçmişini tarihsel olarak adlandırarak, bugünden ayırmaya çalışmalıdır.

9) Fazlur Rahman'a göre Kuran'daki hükümlerin kendileri değil amaçlanan hedefleri sürekli. Bu düşüncelerle akıl vahiy yerine oturtulmaktadır. Çünkü bu şekilde İslam hukuku düzenlemeleri ve yaptırımları akla indirgenmiş olmaktadır. Buna İslam'ın laikleştirilmesi diyebiliriz. Bu şekilde İslam adı altında seküler ve modernist dünya görüşü Müslümanlara yutturulmak istenmektedir.

Dinin laikleştirilmesiyle, akıl vahyin yerini alır. Akıl vahiy yerine sonuçlar çıkarır. Böylece akıl vasıtasıyla vahiy sorgulanmış olur. Bu sorgulanmaya örnek olarak Fazlur Rahman'ın şu görüşlerini dile getirebiliriz: “Çok evlilik, kölelik vb gibi konularda Kuran, ahlaki idealden kısmi bir taviz vermiştir.” Tavizi kim vermektedir? Cenab-ı Hakk; ahlaki ideali kim belirlemektedir? Fazlur Rahman. Bu çok vahim bir iddiadır. Bu şekilde, Fazlur Rahman'ın modern anlayışı ve

kendi aklı Allah'ı yargılamaktadır. Bu küstahça bir davranıştır. Bu şekilde Fazlur Rahman Batı rasyonalizmini tanrılaştırmaktadır.

10) Fazlur Rahman'a göre hiçbir kutsal metin akıl süzgecinden geçmeden toplum hayatına tatbik edilemez. Kutsal metinlerle ilgili hiçbir yorum ve anlamda mutlak olamaz.

Bunlar Allah Teâlâ'nın ayetlerini inkar etmektir. Akıl kime aittir? Bu akıl bir Müslüman aklı değildir. Bu akıl Batının rasyonalist aklıdır. Fazlur Rahman'a göre Kuran'ın hükümleri mutlak olamazken, Batının aklının belirlediği ahlaki değerleri mutlaklıdır. Bu nasıl bir düşüncedir? İnsanlar buna nasıl cesaret edip Kuran ayetlerini ve hükümlerini yargılayabilmektedirler?

Fazlur Rahman bu görüşleri ile modernist bir duruş sergilemektedir. Onun İslam modernistleri hakkında şunları söylediğini biliyoruz: “Modernistin, kendi sosyal programına mana ve gaye kazandırarak yeni bir İslam hümanizmi ortaya koyması gerekiyor. O bunu yapamadı, üstelik Batıdan çalarken de kendisinin yakalanmasına izin verdi.”

Fazlur Rahman şunu demek istiyor: “Bizim yaptıklarımız aslında Batıdaki görüşlerden bir hırsızlamadır. Fakat bunu belli ettiğimiz için inandırıcı olmadık.” Aslında bu, İslam modernistinin başarılı olamadıklarının ve olamayacaklarının bir itirafıdır. Çünkü buradaki hedef Batı sömürge politikalarının İslam ülkelerinde tutulmasını temin etmektir. Ancak bu hedefler artık sırtıtmaktadır.

İslam'daki modernist düşünürler hadislere atfedilen itibar ve otoriteye karşı oldukları için hep birlikte “Kuran'a dönüş!” çağrısında bulunmuşlardır. Ancak onların bu çağrısı Kuran'a vurgu yapmak için değildir. Yalnızca sünnetin dindeki rolünü azaltmaya yöneliktir.

İslam modernistleri, yarın ahirette bu yaptıklarından dolayı büyük vebal altında kalacaklarını unutmamalıdır.

11) Fazlur Rahman'a göre gerçek olan Allah'ın ne buyurduğu değil neyin işlevsel olup olmadığıdır. Ona göre gerekli görüldüğü zaman ayetin zahiri anlamları bütünüyle terk edilebilir. Bu görüş Bâtınlıkla benzerlik arz etmektedir.

12) Yenilikten umut arayanlar, tarihselciliği ilk anda İslam'ın çağa hakim olmasında önemli bir araç olarak değerlendirdiler. Bu nedenle bu görüş Müslüman ilahiyatçılar arasında hızla yayılmıştır.

13) Hiçbir bir ayet Kuran'ın yerel ya da tarihsel olduğuna işaret etmez. Bilakis her ayet evrenseldir ve bütün insanları kapsar. Dolayısıyla delil olarak ileri sürdükleri Enam suresinin 92. ayeti aslında onların aleyhinedir:

“Bu kitap kendisinden önceki kitapları tasdik eden, şehirlerin anası Mekke halkını ve bütün insanlığı uyarman için indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Ahiret gününe iman edenler bu kitaba da iman ederler. Onlar namazlarını da devamlı kılarlar.”

Bu ayette Mekke'nin etrafı derken bütün dünyayı kastetmektedir. Çünkü Mekke dünyanın manevi olarak merkezidir. Ayrıca ayette bütün insanlara hitap edildiği açıkça ifade ediliyor. Dolayısıyla buradan Kuran'ın yerel ve tarihsel olduğu çıkarılamaz.

Kuran'ın evrensel olduğunu gösteren başka ayetlerde vardır:

“Alemlere uyarıcı olsun diye kuluna Furkan'ı indiren Allah ne yücedir.” (Furkan, 25/1)

“Biz seni ancak Alemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 21/107)

“Biz seni ancak bütün insanlara bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.” (Sebe, 34/28)

“De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize Allah'ın resulüyüm.” (Araf, 7/158)

“De ki: Allah benimle sizin aranızda şahittir ve bana bu Kuran vahyolundu ki onunla hem sizi hem de sizden sonra kendisine ulaşan herkesi uyarayım.” (Enam, 6/19)

Ayrıca çok sayıda hadiste de Peygamberimizin bütün insanlığa gönderildiğini haber verilmektedir. Veda hutbesinde bütün insanlara yönelik evrensel mesajlar vardır. Orada, *“Ey insanlar!”* diye hitap edilmektedir. Orada şöyle buyurmaktadır: *“Benim bu sözlerimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin, olabilir ki bildirilen kimseler burada bulunanlardan daha iyi anlar ve itaat eder.”*

Kuran'ın yerel ve tarihsel olduğunu iddia edenler, onun evrensel olduğunu haber veren Allah'ı yalanlamaktadırlar. Allah'ın ayetlerini yalanlayanlar, Kuran'da Cehennem azabı ile tehdit edilmektedirler:

“İnkâr eden ve ayetlerimizi yalanlayanlara gelince işte onlar cehennemliktirler.” (Maide, 5/16)

“İnkâr edip ayetlerimizi yalan sayanlar ise, işte bunlar için hakir düşüren bir azap vardır.” (Hac, 22/57)

14) Allah'ın evrende koyduğu kanunlarla varlıklar arasında muhteşem bir uyum ve düzen vardır. Aynı düzen ve uyum insan ile Rabb'inin arasında da mevcuttur. Dolayısıyla, nasıl tabiat yasaları evrenin her yerinde geçerli ise, Allah'ın hükümleri de bütün insanlar için geçerlidir. Bütün bunlar için evrende birçok delil vardır. Ancak kafirler Allah'ın delillerini müşahade etmekten uzaktırlar. Çünkü onlar sadece madde ile ilgilenirler, o maddeyi yaratan ve idare edeni düşünmezler. Onları şu ayet çok güzel anlatmaktadır.

“Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki yanlarına uğrarlar da onlardan yüzlerini çevirerek geçerler.” (Yusuf, 12/105)

Kuran'ın hükümlerini kaldırıp da insan akli ile oluşturulan kurallar problemleri çözecek mi? Bu faaliyetlerin arkasında nasıl bir plan ve amaç olduğunu Müslümanlar iyice düşünmek ve anlamak zorundadır. Aydınlanma felsefesi, pozitivizm, modernizm gibi görüşlerle dünyadaki hangi problemler çözüldü? Açlıktan ölen insanlar mı azaldı? Savaşta ölen insanlar mı azaldı? Dünyada sömürü mü azaldı? Hayır tam tersi. Tarihselcilik gibi görüşleri İslam'ın içine zerk etmeye çalışanlar, aslında İslam'ın gücünden korkanların İslam'ı dejenere edip etkisini yok etmek istemelerindendir.

Yorum ve Eleştirileriniz için : <mailto:oryanmh@gmail.com>

[Ana Sayfa](#)

[Yorumlar](#)

